

בליל ראש-חודש לפני שמונה-עשרה של ערבית טופחים על השולחן, כדי להזכיר לציבור לומר "יעלה ויבוא".
 שחרית: חצי הלל, ואברהם זקן, קדיש לתקבל. שיר-של-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. הוצאת ס"ת. קוראים לארבעה עולים בפרשת פינחס. חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי. ובא לציון (הש"ץ אינו מסיימו בקול רם). יהללו. הכנסת ס"ת. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דרבנו תם, אמירת ג' פרשיות דק"ש ופרשיות 'קדש' והיה כי יביאך. שש זכירות. חליצתן. אמירת איזה מזמור (עכ"פ הש"ץ יסיימו בקול), קדיש. תפילת מוסף.
 יום התועדות.

יום חמישי

ב' בסיוון – יום המיוחס"י.

יום שישי

ג' בסיוון

תחילת "שלושת ימי הגבלה". כשהסתפרו בימי הגבלה, קודם ערב חג השבועות, לא היתה רוח כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ג"ע נוחה מזה".

44 , לוח כולל חבי"ד (משא"כ בק"ש שעל המיטה במוצאי יום שא"א תחנון, צ"ל תחנון, כמובא בלוח השבועי תקס"ה הע' 4).
 8) שו"ע אדמוה"ז סי' תצד ט"כ, מג"א סי' תקע"ג ט"ק א.
 10) 'היום יום' ג' סיוון, ספר-המנהגים עמ' 44.

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקסז

ערב שבת-קודש
פרשת במדבר
 כ"ה באייר ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
 מכון ליובאוויטש שעל-יד
 צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
 וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת במדבר

כ"ו באייר – מברכים החדש

השכם בבוקר – אמירת תהילים בציבור.
אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך התפילה.

המולד: ביום שלישי בבוקר, בשעה 7:52 ו-8 חלקים.

מברכים החדש: ראש-חודש סיוון ביום הרביעי.

אומרים 'אב הרחמים'², גם אם יש ברית מילה בבית-הכנסת.

יום התועדות.

במנחת שבת, וכן בימי שני וחמישי הבאים, קוראים בפרשת נשא, ומסיימים את קריאת השלישי: "זאת עבודת... בני מררי... אהרון הכהן" (ד, לג).
פרקי אבות – פרק ה'.

במשנה י"ח 'צדקת ה' עשה', אין אומרים את שם ה' כמות-שהוא'.
1) "כשיבוא משיח, הוא לא יידע שום יקונצ'ים, אלא ידרוש... על כמה יהודים פעלת שיבואו לומר את כל התהילים בשבת מברכים!!!" (משיח ש"פ פקודי תשכ"ז, תרגום מאידיש).

2) סידור אדמוה"י במקומו.
בקצות-השולחן (סי' פג, בבדי-השולחן סי' ק"ג) כתב, שאם יש ברית מילה בשבת זו, לא יאמרו 'אב הרחמים', אך בסי' יקיצור הלכות משו"ע אדמוה"י הלי שבת, מילואים לסי' רפד, נחלק ע"י. ועיין בארוכה בכל המובא בסי' יבין פסח לשבועות: פיג הערה י' וסוף הערה יב.
ואכן, גם ללא הדיוק בלשון אדמוה"י בסידור, יש לכאורה מצד העניין מקום לטענתו של הקיצור הלכותי שצ"ל יאב הרחמים: גם אם יש מילה: כשם שלפי הרמ"א אומרים 'אב הרחמים' בכל שבתות הספירה בגלל הגוירות שהיו אז, שזו סיבה חזקה לומר זאת גם בימי ניסן ואף אם יש יחד עם זה

יום ראשון

כ"ז באייר

בשיעורי חת"ת, שיעור החומש היומי מסתיים: "כיד איתמר בן אהרן הכהן" (ד, כח), כבקריאת הכהן למנהגנו בש"ק.

יום שלישי

כ"ט באייר – ערב ראש-חודש

ביום זה – 'יום כיפור קטן' – יש להוסיף בשלושת הקווין: תורה, עבודה (תפילה שבמקום קרבנות), גמילות-חסדים וצדקה.
בדרך כלל, בערב ראש-חודש מהלכים לצדקות שונות את המתאסף במשך החדש בקופות שונות בהן לפני (או אחרי) התפילה.

יום רביעי

א' בסיוון – ראש חודש

[מנהגי ראש-חודש פורטו לאחרונה ב'לוח השבוע' גיליונות: תקמ"ו, תקנ"ג, תקס"ג].

1) "כשיבוא משיח, הוא לא יידע שום יקונצ'ים, אלא ידרוש... על כמה יהודים פעלת שיבואו לומר את כל התהילים בשבת מברכים!!!" (משיח ש"פ פקודי תשכ"ז, תרגום מאידיש).
2) סידור אדמוה"י במקומו.
בקצות-השולחן (סי' פג, בבדי-השולחן סי' ק"ג) כתב, שאם יש ברית מילה בשבת זו, לא יאמרו 'אב הרחמים', אך בסי' יקיצור הלכות משו"ע אדמוה"י הלי שבת, מילואים לסי' רפד, נחלק ע"י. ועיין בארוכה בכל המובא בסי' יבין פסח לשבועות: פיג הערה י' וסוף הערה יב.
ואכן, גם ללא הדיוק בלשון אדמוה"י בסידור, יש לכאורה מצד העניין מקום לטענתו של הקיצור הלכותי שצ"ל יאב הרחמים: גם אם יש מילה: כשם שלפי הרמ"א אומרים 'אב הרחמים' בכל שבתות הספירה בגלל הגוירות שהיו אז, שזו סיבה חזקה לומר זאת גם בימי ניסן ואף אם יש יחד עם זה

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה באייר ה'תשס"ה – ג' בסיוון ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ה באייר	הלי גניבה. פרק ד-ו.	הלי טומאת מת. פרק ז.	מ"ע רח. מל"ת רעא. ערב.
ש"ק	כ"ו באייר	פרק ז-ט.	פרק ח.	מל"ת רמו. רמג.
א'	כ"ז באייר	הלי גזילה ואבידה... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מל"ת רמה.
ב'	כ"ח באייר	פרק ד-ו.	פרק י.	מל"ת רמו.
ג'	כ"ט באייר	פרק ז-ט.	פרק יא.	מל"ת רסה.
ד'	א' בסיוון	פרק י-יב.	פרק יב.	מל"ת רסו.
ה'	ב' בסיוון	פרק יג-טו.	פרק יג.	מ"ע קצד.
ו'	ג' בסיוון	פרק טז-יח.	פרק יד.	מל"ת רסט. מ"ע רד.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר		זמן וזמני ציצית ותפילין	זמן ק"ש	זמני חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה****	צאת הכוכבים
	72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה						
ו', כ"ה באייר	4.09	3.01	4.36	9.05	12.39	1.14	7.42.9	8.10
ש"ק, כ"ו באייר	4.08	3.00	4.35	9.05	12.39	1.14	7.43.4	8.11
א', כ"ז באייר	4.08	2.59	4.35	9.05	12.39	1.15	7.43.9	8.11
ב', כ"ח באייר	4.08	2.59	4.35	9.05	12.39	1.15	7.44.4	8.12
ג', כ"ט באייר	4.07	2.58	4.35	9.05	12.40	1.15	7.44.9	8.12
ד', א' בסיוון	4.07	2.58	4.35	9.05	12.40	1.15	7.45.3	8.13
ה', ב' בסיוון	4.07	2.57	4.34	9.05	12.40	1.15	7.45.8	8.13
ו', ג' בסיוון	4.07	2.57	4.34	9.05	12.40	1.16	7.46.2	8.14

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
	צה"ש	צה"ש	צה"ש	צה"ש
הדה"נ	7.05	7.21	7.14	7.22
במדבר	8.23	8.26	8.28	8.24
נשא	7.09	7.24	7.17	7.25
	8.27	8.30	8.31	8.28

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מור"ל: מכון ליובאוויטש שיע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

פי שבקידוש של שאר ימים טובים ושבתות אפילו לכתחילה די בשתיית מלוא לוגמיו דהיינו רוב רביעית, מכל מקום בארבע כוסות של פסח החמירו חכמים לשתות כל הכוס לכתחילה, ובדיעבד ששתה רוב הכוס יצא...". (וממשיך: "ויש חולקים על זה... וכן עיקר, וכן המנהג פשוט. ומכל מקום טוב לחוש לסברא הראשונה... עיי"ש).

והנה בשיחת יום שמע"צ תרצ"ז בסוכה (סה"ש תרצ"ז עמ' 193) מסופר שאדמו"ר הזקן בהיותו אצל חותנו בוויטבסק היה דר שם בעלייה, וחותנו גירש את אשתו (בתו) מביתו כיוון שלא רצתה להתגרש מאדמו"ר הזקן, וסיים אדמו"ר תפילתו ולא היה להם על מה לקדש, ואחותה "הלכה והביאה קאוויט [כמדומני הכוונה לכוהל 96%] בכ"ז גדול ושתה אדמו"ר רוב כוס, ולפי ערך מבנה גופו היה זה לא לפי כוחו... עיי"ש. ובנוסף הסיפור הנדפס בקובץ 'כרם חב"ד' כרך ד ('אהלי שם', תשנ"ב) ח"א עמ' 10 נוסף הביטוי: "וישתה רוב הכלי כדון". ולפי המובא לעיל צריך עיון, למה היה חייב לשתות את רוב הכוס.

יש שרוצים להביא מזה הוכחה שמנהג חסידים לשתות "רוב כוס" ממש (ולא סגי ברוב רביעית) גם בכל ימות השנה, וכן מוכיחים זאת ממה שיש אומרים שככל שראו, נהג הרבי תמיד לשתות 'רוב כוס' ממש (אבל מזה אין ראיה, מכיוון שיתכן שהרבי החמיר בשיעור רביעית – הרה"ח הרב אליהו שיחי' לנדא). אבל למעשה לא ידוע אצלנו מנהג כזה.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
שירות הבייתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

לכל אחד ואחד חלק בתורה שעל-ידו 'מתברר' חלקו בעולם

ההכנה למתן-תורה היא להכניס יהודים רבים ככל האפשר במחנה ישראל אבל צריכים לדעת, ש"ומבשרך לא תתעלם" – ההכנה למתן-תורה כוללת גם עבודה עם עצמו "ותן חלקנו בתורתך" – בירור העולם שלא על-ידי מלחמה משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אמר להם לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו (מצד גודל תשוקתם למתן-תורה), מכאן קבעו חכמים לספירת העומר". כלומר: אף שמדובר אודות עניין של ספירת הימים בלבד, מניין, שאינו מורה על תוכן הדבר, שהרי כל הימים הם בשווה – אף-על-פי-כן מודים להקב"ה ומברכים "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על ספירת העומר", ועד שמצווה זו היתה הכנה למתן-תורה. ועניין זה הוא מצד גודל מעלת המניין – כמבואר לעיל (ס"ד בגוף השיחה), שאף שמניין הוא עניין של כמות בלבד, הרי זה קשור גם עם עניין האיכות, כיוון ששינוי הכמות פועל גם באיכות.

ומזה מובן גם בנוגע להכנה למתן-תורה שמתחילה כבר בשבת מברכים החדש סיוון [שבו מברכים את החדש בשישה לשונות של ברכה, עד "ולנחמה" שעניינו נחמה על הגלות, דהיינו שיש להמשיך עניין זה על כל הזמנים, כולל גם על זמן הגלות] – שיש להכניס במחנה ישראל יהודים רבים, שכן, אף שהוא עניין של כמות בלבד, הרי זה הכנה להאיכות

א. יום השבת-קודש זה הוא שבת מברכים חודש סיוון.

עניינו של שבת מברכים החדש – שבו מברכים את כל ימי החדש, ובפרט בנוגע להעניין המיוחד של חודש זה.

וכיוון שבשבת זו מברכים את כל ימי חודש סיוון, שעניינו המיוחד הוא העניין דמתן-תורה, נמצא, שנכלל בזה גם העניין דמתן-תורה.

כלומר: העניין דמתן-תורה בגילוי הוא אמנם בשישי בסיוון (ובחול"ל – גם בשביעי בו), אבל עניין זה ישנו כבר בהעלם – ובאופן של המשכה וברכה – בשבת מברכים.

ומובן, שגם בנוגע להמשכת העניין דמתן-תורה בהעלם, יש צורך בהכנה ועבודה, וההכנה צריכה להיות מעין ודוגמת ההכנה לעניין זה כמו שהוא בגילוי.

ב. והעניין בזה:
איתא בר"ן: "בהגדה... אמרו, בשעה שאמר להם משה תעבדו את האלוקים על ההר הזה, אמרו לו ישראל, משה רבינו אימתי עבודה זו,

דמתן-תורה.
[ועל-דרך שמצינו בלימוד התורה, שאף שבוודאי צריכה להיות היגיונה בתורה, ואי אפשר בלא יגיעה, כמאירז"ל³ "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין", מכלל-מקום, מצינו שעל-ידי הצדקה "נעשים מוחו וליבו זכים אלף פעמים ככה", והיינו, שאף שצדקה לגבי תורה היא בדוגמת כמות לגבי איכות (כנ"ל בנוגע לכל המצוות לגבי התורה), מכלל-מקום, פועלת היא גם בלימוד התורה].

ג. וזוהי נקודת ההוראה רשבת מברכים החורש סיוון:

ההכנה למתן-תורה היא – להכניס יהודים רבים ככל האפשר במחנה ישראל, "לחטוף" יהודי ("כאפן א אידן") ולצרפו למניין ישראל. וזוהי ההכנה לקבלת התורה שתהיה – כפי שהיה נוהג כ"ק מו"ח אדמו"ר לומר – בשמחה ובפנימיות.

כלומר: גם אם במשך תקופה זו, משבת מברכים עד שבועות, לא יהיה בידו לפעול על הזולת להפכו מן הקצה אל הקצה – הרי זה על-דרך המדובר שבשבת מברכים ישנם כל העניינים בכללות ובהעלם, ואחר-כך באים לידי גילוי, ועל-דרך זה בנדון דידן, שבמשך הזמן יפעל בו גם בפרטיות.

ולעת עתה – כאשר "חוטף" את הזולת ומצרפו למחנה ישראל, הרי צירוף זה כשלעצמו (תוספת בכמות שעל-ידה ניתוסף גם באיכות) פועל בהזולת הזוהי עצמית, ופועל גם בו עצמו, ועל-ידי זה יוכל לקבל את התורה בשמחה ובפנימיות.

ד. בפרק חמישי דפרקי-אבות – שלומדים ביום השבת-קודש זה – איתא במשנה⁴: "היה רצון מלפניך... שייבנה בית-המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך".
ולעיר, שיש כמה שינויים בין הנוסח שבמשניות להנוסח שבסידורו של רבינו זקן. – וזוהו אחד הטעמים שאדמו"ר הזקן לא הסתפק לכתוב ש"נוהגין לומר פרקי אבות כו", אלא העתיק פרקי-אבות בסידורו, כיוון שרצה שיאמרו פרקי-אבות כפי הגירסא שקבע בסידורו⁵ –

וכן בנוגע למשנה זו יש כמה גירסאות ונוסחאות היכן הוא מקומה המדויק של משנה זו⁶, אבל לכל הגירסאות שייכת משנה זו לפרק

3. טו. יל"ש שם רמו ש.

4. ת"ר י"ב ובפרש"י. וראה מכילתא שם.

5. ע"פ זה שייך לחלק מהשיחה שהוגה על-ידי

כ"ק אדמו"ר (באדיש) ומופיע בלקוטי-שיחות

חלק ב, עמ' 292 ואילך.

6. ראה שער-הכולל פ"ל ס"ג.

7. במדבר רפ"ז. מכילתא ופרש"י יתרו י"א.

והואיל ובאותו עמוד נאמר גם "המדקדקים נוהגין לישן בטלית-קטן"², יש לברר אם ניתן לברך על הטלית-קטן לאחר שינה, כי בשו"ע אדמו"ר³ מסיק בזה "טוב שיברך על טלית אחר ויפטור גם את זה שלן בו".

ובספר 'ציצית – הלכה למעשה'⁴ כתב: "ואין לצרף לזה ספק אחר, כגון פשיטת הטלית-קטן במקוה⁵, כדי לעשות "ספק ספיקא" ולברך, כי לדעת רבינו [הזקן] בסידורו (עייני פסקי הסידור אות מב ולהלן פרק יא הערה 18) 'ספק ברכות להקל' גם בספק-ספיקא".

מאידך, הרה"ח ר' יוסף-יצחק שי' וילשאנסקי מסר ששמע מהרה"ח ר' נחום הלוי לבקובסקי ע"ה ששמע בשם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, שפשיטת הטלית לטבילה מועילה לעניין ברכה, מכיוון שיש דעות שאחר השינה אפשר לברך, ויש דעות שאחר המקוה אפשר לברך, וכשטובלים אחר השינה אזי מצטרפות שתי הדעות וניתן לברך אחר הטבילה, ע"כ. וכיוון שהוא רק "מפי השמיעה" ולעת-עתה לא הצלחנו לאמת אותה, צריך עיון אם ניתן לסמוך על זה למעשה.

רוב כוסי ממש?

בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן הל' קידוש היום בשבת (סי' רעא סעיף כד) פסק שיש לשתות מכוס הקידוש "מלוא לוגמיו שהוא רוב רביעית באדם בינוני". וכן בהלכות סדר פסח (סי' תעב סעיף יט) כתב: "יש אומרים שלכתחילה מצווה לשתות כ"ף הכוס, אפילו מחזיק כמה רביעיות, אף-על-

2) מסידור אדמו"ר הזקן (נדפס בשו"ע שלו ח"א, במהדורה הישנה עמ' 310 ובחדשה סי"ע תרט"ו).

3) סי' ח סעיף כז. אגב, צעיק שבסי"י יח, שכותרתו 'זמן ציצית', סי"ב, הביא את שתי הדעות אם כסות-יום חיבת בליה **בהשוואה** ומסיק שלא הוכרעה ההלכה בזה, ואילו כאן בתחילת הסעיף פסק בסתם "אין צריך לברך עליו בבוקר, כיוון דייא שכסות יום חיבת להטיל בו ציצית... אי"כ לא היה כאן זמן פטור לבגד זה...". ובהמשך: "ומכל מקום, כיוון דיש אומרים שכסות יום פטורה מציצית אם רוצה להתלבש בה בליה... וצריך לחזור ולברך עליהן כשיגיע זמן חיובם בבוקר, לכן כדי לצאת לדברי הכל – טוב שיברך על טלית אחר...". – משמע לכאורה **שהעיקר** כדעה שלא לברך (ולא רק משום ספק ברכות), ורק **טוב** להוציאה ע"י טלית אחר.

4) פ"ח הערה 65. ועייניש, שגם עזת הביאור הלכה (סי' ח סי"ד ד"ה וי"א) לכוון בכל בוקר שלא לפטור את הטלית אלא רק עד הטבילה שלמחרת, לכאורה אינה מקובלת לפי שו"ע אדמו"ר הזקן. והביא הדעות בקצרה גם להלן פ"י סכ"ג.

5) ואף שהאריז"ל נהג לישון בטלית-קטן והיה מברך עליה (בעיטוף) רק לאחר שהסירה מעליו בבית הטבילה (שער הכוונות דרוש ו, הובא בכף החיים סי' ח ס"ק סא), הרי כבר כתב הבן-איש"חי (שנה א, פ' בראשית אות ג, לאחר שהביא התנהגות זו וכתב "ואין אומרים 'ספק ברכות' כנגד רבינו האריז"ל ז"ל"): "מכלל-מקום יש לומר, שאני רבינו האריז"ל ז"ל שהיה מתעכב בטבילה ועושה בה כוונות הרבה ונעשה היסח הדעת טפ"י. ובסי' ציצית – הל' למעשה פ"י הערה 42 כתב: "ומסתבר, ששטיפת הגוף במקלחת כנהוג בזמננו עדיין אינה היסח הדעת גמור. ועייניש". ועדיין יש לעיין אם הרחיבה (ובפרט כשמאריכים בה. ועד כמה) יחד עם הטבילה מצטרפות ליצור היסח הדעת.

6) בתרומת הדשן (ח"א סי' ל"א) פסק באם הסתפק אם שכח יום אחד לספור ספירת העומר (שיש בזה ספק ספיקא, בצירוף הספק אם הלכה ככה"ג ששכח יום אחד אינו מברך עוד), שיש להמשיך לספור בברכה, בצירוף דעת ראב"יה שספירת העומר דאורייתא גם בזמן הזה, והדעות דברכה לבטלה דרבנן. הובא להלכה בבית-יוסף סי' תפט ובשו"ע שם סי"ח, ובשו"ע אדמו"ר הזקן שם סכ"ה. וכ"ה גם לספרים האומרים ספק ברכות להקל אף נגד מרן הב"י כמובא בכף-החיים שם סו"ק פח (שם נימק זאת 'דבמקום מנהג לא אמרינן ספק ברכות להקל', אבל בשד"חמד (אסיפת דינים מערכת ברכות סי' א ס"ק יט אות י. בהוצאת קה"ת – כרך ד עמ' 1539) ובשו"ת יביע-אומר (ח"ב ח"י"ד סי' ב אות ג. ועייניש ח"ד חאוי"ח סי' מג אות ו) די להם בצירוף הדעה שהספירה **דאורייתא**. גם הרב (במכתבו שנדפס בלקוטי שיחות כרך יז עמ' 466) הביא את קושיית האחרונים על פס"ד זה "מהסבורים (ורבים הם) דספק-ספיקא בברכות – גם יכן להקל. [וסיים]: ואף שיש לפלפל בדבריהם – לא מפני הפלפל נסור מפס"ד ברור בשו"ע". ז"א שכן עלינו לנהוג גם לפי דעת רבינו הזקן **בסידורו** (כנ"ל) שגם ספק-ספיקא בברכות – להקל.

לא בתפילת מנחה (=שהיא כבר אחרי הברית). ויש נמנעים גם במנחה, כשמתפללים אצל התניוק, אבל בבית-הכנסת נופלים אף-על-פי שבעל-הברית מתפלל שם¹⁰.

על-כן: לעניין תחנון במנחה ביום הקודם ובקריאת-שמע שעל המיטה, אין ספק שצריך לאומרם כרגיל. נמנעים מאמירתו רק בתפילת שחרית (או במנחה שלפני הברית) באותו בית-כנסת (או בעזרת-נשים שלו, ולא בחדר נפרד, ובוודאי לא בכניין נפרד) גם אם מתפללים אז ביחד¹¹.

ולהעיר, שלמנהג חב"ד חשוב לדייק בזה אם צריך לומר תחנון או לא. כי יש מחסידי פולין וכו' שמהדרים בעניין אי-אמירת תחנון, כמו ביום הילולא של צדיקים. אבל לשון כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ הוא: "איזה זמן טוב יותר כדי לבקש?", מכיוון שאצלנו צריכה להיות המשכה פנימית ולא די ב'מקפים'¹². וכשאר אומרים תחנון – העניינים נפעלים באופן ד"מלכתחילה אריבער" על-ידי העבודה דשליטת אמירת תחנון¹³.

ברכת טלית-קטן לאחר שינה

בספר המנהגים נאמר: "בלבישת טלית-קטן בבוקר בידים נקיות ובמקום שמותר לברך, מברכים 'על מצוות ציצית' – כיוון שאין בטלית-קטן שלנו שיעור עיתוף. אם אסור לברך, אזי קורם התפילה – אם אינו לובש טלית-גדול – ימשמש בד' ציציותו ויברך אז".

6 וי"א שהכוונה לכל התפילות שלפני המילה מהבוקר (בעבר היו מלים מייד לאחר שחרית, ולכן לא היתה השאלה נפוצה. וגם אז היתה השאלה אפשרית, כשצריכים להמתין ז' מעת-לעת לתניוק חולה שנתרפא, והם מסתיימים רק אחרי מנחה, שאז מלים אותם) – אישי – ישראל פכ"ה הע' צח ושי" – אגב, היו שרצו לדייק מלשון אדמו"ר בסידורו "ובכל יום שיש בבהכ"נ מילה" שהכוונה לכל היום, אבל אז גם לשון מרן הבי"י בשו"ע ס"ד (וגם בשו"ע אדמו"ר כתב "ביום המילה"), והרמ"א (ואדמו"ר באותה לשון) מבאר שהכוונה רק לשחרית.

7 וכן הלשון בסידור אדמו"ר לפני ילמנצח יענד": "...ובכל יום שיש בבית-הכנסת מילה...".
בחדר סמוך שהוא מקום תפילה בפ"ע אומרים תחנון, אלא אם יש מנהג ברור להימנע מכך (ברכ"יוסף ס"י קלא). עזרת-נשים נגרת אחרי ביהכ"נ, וכן פרוזדור סמוך שאין בו מקום תפילה עם ארון-קודש וכדומה (פסקי תשובות שם). ואם הברית בחדר הסמוך, אין ביהכ"נ נגרת אחרי (שם הע' 104). וא"כ ה"ה לעזרת נשים. – אלא אם יש מנהג, או הוראת חכם ברורה, אחרת.

8 אפילו אם היא מייד לאחר הברית – כן הורה הרבי ביום ד' תשרי תשכ"ו (מפי אבי-הבן והסנדק דאז, הרה"ח ר' יהודה לייב שי ביסטריצקי. פרטי המעשה נרשמו מפיו, ופורסמו בעז"ה בנפרד).

9 שו"ע אדמו"ר שם ס"ו. – וכשאר מלים בבית-הכנסת, נמנעים מלומר תחנון בבית-הכנסת שבעל-הברית מתפלל שם (שם). ובמשני"ב ס"ק כב הביא מ"ס' מן גיבורים שנהגו לפטור מתחנון בנוכחות בעלי-הברית (אבי-הבן, הסנדק והמולה), וכן נפוץ גם בין אנשי. ולבני מוהלים יודעים וקבועים, יש שנהגו לבקשם לצאת לפני תחנון, אבל בין אנשי לא ידוע מנהג כזה.

10 שם. כל זה כשהתניוק באותו חדר. והמשני"ב ס"ק כה מסיק שזה רק אם עדיין נמצאים בתוך הסעודה, אבל אחריה אומרים תחנון (רק בעלי הברית עצמם לא יאמרו, השלמות לשו"ע אדמו"ר שם סו"ס א).

11 ראה פסקי-תשובות שם הערה 114. רק כשנוכחות בעלי הברית פטרת, אז אין היחיד נפטור מתחנון, שם.

12 'תורת מנחה' תשי" עמ' 172, ובכ"מ.
13 ליקוטי-שיחות כרך יד עמ' 401. ומאידך, גם אין מתאמצים (ע"י הוצאת החתן – כדעת הנהגים כך, כמובא בפוסקים) כדי לומר תחנון.

14 ספר-המנהגים עמ' 3, מלוח 'היום יום' יד סיון (וראה בעניין זה בסי' 'ציצית הלכה למעשה', מהדורת תשנ"ה, פ"ח הע' 48, ובסידור רבינו הזקן עם ציונים והערות' עמ' נט). בסי' ציצית שם בהע' 62 כתב: "ומושע שגם הנשואים יברכו בלבישת טלית-קטן אם המקום והידיים נקיים". ולמעשה לא ראינו נוהגים כך, וצ"ע.

שלומדים ביום השבת-קודש זה.

מצדו צריך להיות הבירור בדרך מלחמה.

והא בהא תליא: אילו היה פועל בירור וזיכוך בנפשו הבהמית – לא היה צריך למלחמה עם הדבר המתברר. ועל-דרך מה שכתוב בגמרא¹⁵ שצדיק גמור מותר לו להתגרות ברשע, כי,

א. "ותן חלקנו בתורתך":

מהלשון "חלקנו" סתם, מבלי לפרש איזה חלק – משמע, שקאי על החלק בעולם שיש

הבעש"ט ל"מד המשניות כפי שהתורה היא כלי אומנתו

של הקב"ה ש"אפתכל באורייתא וברא ע"מא", ולכן

ידע מזה המאורעות שיהיו בעולם

להיותו צדיק גמור שאין בו רע, אין לו להתייאר שתהיה אחיזה להרע בו, מה-שאינ-כן צדיק שאינו גמור, כיוון שיש בו עדיין רע, צריך להיזהר שלא תהיה אחיזה להרע, שמוזה יכול לבוא מעמד ומצב ד"מהרסיך ומחריביך ממך ייצאו"¹⁶.

וזהו כללות עניין הבירור בדרך מלחמה, שבזה נכלל גם הבירור שבעניין המצוות, ולדוגמה: מצוות תפילין, שלוקח עור בהמה ומעבדו לעשות ממנו תפילין, ויש בזה כמה דינים, כמו עיבוד לשמה¹⁷, וכיוצא בזה – הרי צריך להיות בזה עניין של מלחמה, שלא יעשו מעור זה עניינים אחרים, ושלא יתערבו עניינים של פניות (היפך ד"לשמה"), וכיוצא בזה. אמנם, הבירור שעל-ידי התורה אינו בדרך מלחמה, כי:

אמרו חז"ל¹⁸ "מאן מלכי רבנן". והנה, הסדר דמלוכה הוא באופן שכאשר המלך רוצה לפעול דבר מסויים, אינו צריך להתעסק עם הדבר, אלא הוא נשאר בהיכלו, ורק גוזר שייעשה הדבר באופן כך וכך, ובמילא נעשה הדבר

לכל אחד ואחד מישראל, שניתן לו חלק בעולם כדי לבררו, יחד עם בירור גופו ונפשו הבהמית. ועל זה היא הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" – שבירור החלק בעולם ("חלקנו") יהיה באופן הבירור התורה ("בתורתך").

ז. וביאור החילוק בין שאר אופני הבירורים לאופן הבירור התורה¹⁹:

כללות עניין הבירורים הוא – שבדבר המעורב טוב ורע, מפרידים את הטוב מן הרע, את הטוב מעלים לקדושה, ואת הרע דוחים ומאבדים. אמנם, בירור זה הוא בדרך מלחמה – כי, הנפש שיש בהדבר (כידוע²⁰ שבכל דבר, אפילו בדומם, יש נפש וחיות רוחנית) מתנגדת להבירור, כיוון שאין רצונה שחלק ממנה יידחה ועל-אחת-כמה-וכמה יאבד, ולכן יש צורך בעניין של מלחמה כדי לפעול את הבירור.

ונוסף על הצורך בבירור בדרך מלחמה מצד הדבר המתברר, יש צורך בזה גם מצד האדם המברר – דכיוון שיש לו נפש הבהמית שמתאוה לעניינים בלתי-רצויים, הרי גם

15 ראה סה"מ תרנ"ט עמ' קסב ואילך. תש"ד עמ' 106 ואילך.

16 תנאי שעהיה"א פ"א. וראה בהנסמן ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לשם (עמ' שטט הערה 5).

17 ברכות ז, ב. ישעיה נט"ז.
18 ראה רמב"ם הל' תפילין פ"א הי"א. טוש"ע (וארה"י) ואו"ח סל"ב ס"ח (ס"א).
19 ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רג"ב, (ברע"מ).

כרצונו על-ידי השרים והעבדים, כך שהמלך מצד עצמו אינו צריך להתירא משום דבר, כיוון שאינו בא באופן של התלבשות כו'. ובאופן כזה הוא הבירור התורה – שאין צריך להתעסק בהדבר המתברר (ובמילא לא שייך שיהיה אחיזה להרע), כי אם, ללמוד בתורה ולפסוק כיצד צריך להיות הדבר על-פי התורה, ובהתאם לכך נעשה הבירור בדרך ממילא.

והעניין בזה – שכל אחד ממשאל יוש חלק בתורה, בכל התורה, וכמו כן נמצאים בתורה כל העניינים שלו, כל עניין במקום המתאים לו. וכאשר מכוון להחלק בתורה השייך לעניין זה – אזי יכול לברור באופן הבירור התורה.

ועל-פי זה יובן מה שכתוב בגמרא¹⁹ "חש בראשו יעסוק בתורה... חש בגרונו יעסוק בתורה וכו'" – דלכאורה, למה רואים פעמים רבות שעצה זו אינה מועילה? – והביאור בזה על-פי הנ"ל, שאצל כל אחד ישנו החלק בתורה ששייך לראשו או לגרונו, וכאשר ילמד חלק זה, אזי יתרפא המיחוש, שכן, על-ידי הרפואה ברוחניות נעשה בדרך ממילא גם הרפואה בגשמיות. אמנם, כיוון שאינו יודע היכן הוא החלק בתורה ששייך לראשו או לגרונו, נותנים לו עצה: "יעסוק בתורה", ואם יהיה עת רצון, ויצליח לכוון לחלק בתורה המתאים, אזי תומשך לו הרפואה.

וזהו תוכן הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" – שיוכה לכוון לחלק שלו בתורה ששם נמצא גם חלקו בעולם, ועל-ידי זה יוכל לברר חלקו בעולם באופן הבירור התורה.

וטעם הדבר – כיוון שכל ענייני העולם נעשים על-ידי התורה, כמאמר רז"ל "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹⁹, "התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה" שעל-ידו "בורא את העולם"²⁰.

– והכוונה היא לא רק לבריאת העולם בששת ימי בראשית, אלא גם לכל פרטי המאורעות שהיו ויהיו בעולם כל משך זמן קיומו, שכולם נעשים על-ידי התורה. וכמובא במאמר של הצמח-צדק²¹ הסיפור אודות הבעש"ט, שלמד משניות, ואמר מאורעות שהיו בעולם. והרי מובן שאילו היה הבעש"ט יודע מאורעות אלו מצד עניינים אחרים, לא היה צריך לאומרם בעת לימוד המשניות, ועל-כרחך צריך לומר, שידע מאורעות אלו מלימוד פרקי משניות אלו, שבהם נרמזו מאורעות אלו, שכן, כל המאורעות שבעולם באים מהתורה. אלא שהבעש"ט למד המשניות כפי שהתורה היא כלי אומנתו של הקב"ה שאסתכל באורייתא וברא עלמא, ולכן ידע מזה המאורעות שהיו בעולם, מה-שאינ-כן מי שאינו בדרגה כזו, לא היה יודע מאומה –

ובזה גופא – אין זה כמשל האומן, אדריכל, שגם לאחר ששעה "דיפתראות ופינקסאות"²² ("בלו-פרינט") צריך להתחיל ליקח אבנים ועצים כו' ולבנות את הבניין, מה-שאינ-כן בהכלי אומנות דתורה שעל-ידי נעשה בניין

19) זוהר ח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא, רע"ב. ח"ג קעח,א.
 20) ב"ד בתחילתו.
 21) ראה אה"ת תולדות קע,א. וראה גם כתר-אדמו"ר ח"ה ס"ע נג ואילך. ועוד.
 22) עירובין נד,א. וראה אגרות-קורש כ"ק ואילך. וש"נ.

ענייני 'תחנון' • ברכת טלית קטן לאחר שינה • 'רוב כוס' ממש

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

ענייני 'תחנון'

שאלה: כאשר מתפללים בשבת ביום, ורואים שלקראת סיום קריאת התורה כבר הגיע זמן חצות, ואחרי-הצהריים כבר חל תאריך שבו אין אומרים תחנון, האם במצב זה אומרים 'אב הרחמים' (כלומר, האם זמן זה שייך לשחרית או למנחה)? וכן כשמתפללים ביום שישי סמוך לחצות ואחר חזרת הש"ץ כבר הגיע חצות, האם צריך לומר תחנון או לאו?

מענה: על המקרה הראשון, למרות שהשאלה היתה מעשית במניין של הרבי פעמים רבות, לא ידוע שנמנעו אי-פעם מלומר 'אב הרחמים' בגלל שהזמן היה לאחר חצות וכבר נכנס זמן שבו אין אומרים תחנון. טעם הדבר, כנראה, מפני ש'אב הרחמים' כשהוא לעצמו איננו בגדר 'תחנון', אלא כהזכרת נשמות, אלא שבימים שאין אומרים תחנון לא תיקנו לאומרו, וביום כזה לא נמנעו מכך.

על המקרה השני הביא בס' פסקי תשובות², שיש מי שפסק שלא לומר תחנון אז. וכן מובא שנהג הרה"ח ר' יצחק מתמיד (הורוביץ) הי"ד³. בשם הרה"ח ר' דובער בוימגארטן ע"ה נמסר לי, ששמע מכ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ⁴, שאמר (על המתפללים שחרית אחרי חצות עש"ק) ש"היו צריכים לומר תחנון, אבל למעשה אין אומרים זאת".

שאלה: מתי מתחיל הזמן שבו אין אומרים תחנון במקום שתקיים בו ברית מילה – האם רק מהבוקר (עלות השחר או הנץ החמה), או אפילו מחצות הלילה, או מתחילת הלילה שלפניו, או כבר ממנחה שלפניו – כנהוג בדרך-כלל לגבי ימים שאין אומרים בהם תחנון? הדבר נוגע לגבי ה'קריאת-שמע שעל המיטה' שאומרים בבית-הכנסת, אם יודע שתיערך בו ברית למחרת.

מענה: "נפילת אפיים אינה חובה אלא רשות, ולכן כל הלכותיה תלויות במנהג"⁵. נהגו שלא ליפול על פניהם בבית-הכנסת⁶ ביום מילה רק בתפילת שחרית⁷, בבית-הכנסת שהמילה בו⁸, אבל

1) הדיון בפרמ"ג באשל-אברהם סו"ס רפד (ובאשי ישראל פל"ו הע' קסב) אינו מתייחס למצב זה שבו אומרים 'אב הרחמים' אחר חצות, אלא ככלל לשבתות שבהן אומרים 'אב הרחמים', אף שבמנחה שלהן לא יאמרו 'צדקתך'.
 2) סי' רסו, משו"ת או נדברו חייא סי' א. וכן הורה הרה"ח ר' נחום לבקובסקי ע"ה לתלמידיו בישיבה בצרפת.
 3) אף אם נמשכה תפילתו כמה שעות אחרי חצות, אמר תחנון 'כיוון שזה שייך לסדר התפילה' – קובץ 'אהלי ליובאוויטש', ניסן-אייר תשנ"ה, עמ' 68.
 4) שו"ע אדמו"ר ר"ס קלא, משו"ת הריב"ש סי' תיב.
 5) **למנהג העולם** (צ"ב מה מנהגנו בזה), אפילו אם יש שם הרבה מניינים, והברית מתקיימת זמן מופלג מהתפילה – פסקי תשובות סי' קלא סו"ת משו"ת צ"ץ אלעזר ח"ו סי' ט ויביע אומר ח"ג או"ח סי' יא, ע"י ש"ש.

"ארבע מידות בתלמידים"

ארבע מידות בתלמידים - מהר לשמוע ומהר לאבד, יצא שכרו בהפסדו; קשה לשמוע וקשה לאבד, יצא הפסדו בשכרו; מהר לשמוע וקשה לאבד, זה חלק טוב; קשה לשמוע ומהר לאבד, זה חלק רע (פרק ה, משנה יב)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

מהר לשמוע ומהר לאבד יצא שכרו בהפסדו – דמאחר ששוכח מה שלומד, מה הנאה יש במה שהוא מהר לשמוע; נמצא הפסדו גדול משכרו. קשה לשמוע וקשה לאבד יצא הפסדו בשכרו – שמידה טובה שיש בו, יתירה על המדה הנפסדת, הואיל ומה ששמע אחר הקושי הוא זוכר ואינו שוכח. ונפקא-מינה, שאם יש לפנינו שני תלמידים ואין לנו לספק מזון אלא לאחד מהם, נקדים הקשה לאבד על המהר לשמוע. זה חלק רע – לא הווה שייך למתני הכא חסיד או רשע, שאין זה דבר התלוי בבחירתו של אדם, אלא חיסרון שהיה בו מעיקר ברייתו.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) מה מחדש התנא, והרי כל מלמד יודע שישנם סוגים בתלמידים. ב) מהי ההוראה מענין זה במידת החסידות. ג) הדיוק "חלק טוב... חלק רע", ולא "מידה טובה... מידה רעה" וכיוצא בזה.

והביאור: חיוב הלימוד עם תלמידים על-פי דין ("ושיננתם לבניך, אלו התלמידים") אינו אלא ללמוד עמם תורה, אבל אין כל חיוב להתעניין בכישורונותיו של התלמיד ולתקן את הדרוש תיקון. אולם מצד מידת חסידות על המלמד להתעניין בתכונותיו של התלמיד ולהשתדל לעזור לו גם בזה.

"מהר לשמוע" – כאשר התלמיד קולט ומבין בקלות את הדבר הנלמד, אין המלמד רשאי להסתפק בכך, אלא עליו להתעניין במצבו של התלמיד לאחר הלימוד; ואם התלמיד ממהר לאבד, כך שיצא שכרו בהפסדו, עליו לוודא שהתלמיד יחזור לימודו כדי שלא ישכחנו.

"קשה לשמוע" – בעניין תלמיד כזה עלול המלמד לחשוב שחבל על הזמן שמשקיע בו, ועדיף להקדיש את כל זמנו ומרצו לתלמידים אחרים. אומרת המשנה, שעל המלמד לבדוק את כוח הזיכרון של התלמיד, ואם הוא קשה לאבד, הרי יצא הפסדו בשכרו.

"מהר לשמוע וקשה לאבד" – כאשר יש למלמד תלמיד מצטיין, אין לו להתגאות בכך, שכן זה חלק טוב – כשרונותיו הברוכים של התלמיד הם "חלק" שניתן לו מלמעלה, ואינם תוצאה של פעולות המלמד.

"קשה לשמוע ומהר לאבד" – גם כאשר יש לו תלמיד גרוע ביותר, אסור להתיימשך ממנו ולהניחו לנפשו, שכן החלק הוא רע, ואילו התלמיד אינו אשם שקיבל "חלק" כזה מן השמים. לכן יש לעזור לו לפתח ולשפר את כושר שכלו.

"מהר לשמוע ומהר לאבד" – עליו לדעת שהיותו "יצא שכרו בהפסדו", שומה עליו לחזור תמיד על לימודו.

"קשה לשמוע וקשה לאבד" – אין לו ליפול ברוחו בגלל היותו "קשה לשמוע", בידעו ש"יצא הפסדו בשכרו".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת במדבר היתש"מ – בלתי מוגה)

מ. וקודם הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" מקדימים "שייבנה בית-המקדש במהרה בימינו" – כי, עיקר עניין הביורור דתורה יהיה לעתיד-לבוא, שאז יהיה אלוקות בגילוי, ובמילא יהיה נראה בגילוי שכל העניינים

י. ועל-פי זה יש לבאר הטעם דאמירת "יהי רצון כו' ותן חלקנו בתורתך" – אחר תפילה שמונה-עשרה:

כללות הביורור דתפילה הוא מלמטה למעלה, והסדר הוא שתחילה היא ההתבוננות בפסוקי-

כיוון שאינו יודע מהו החלק בתורה השייך לראשו או לגורנו – "יעסוק בתורה", ובעת רצון, יצליח לכונן חלק המתאים בתורה ותומשך לו הרפואה

הגשמיים באים מהתורה.

דומרה בעניין התהוות הנבראים, ואחר-כך ההתבוננות בברכות קריאת-שמע בעניין ביטול הנבראים, שהאופנים וחיות-הקודש הם בתכלית הביטול לאלוקות – כל זה הוא עניין השייך לעולמות ונבראים, ועוד זאת, שלאחרי כל ענייני ההתבוננות הנ"ל, באה בקשת צרכיו בי"ב ברכות אמצעיות, "מברך השנים", וכיוצא בזה – ענייני העולם.

ולכן, בסיום התפילה אומרים "יהי-רצון כו' ותן חלקנו בתורתך" – שבכל העניינים יהיה אופן הביורור דתורה, מלמעלה למטה.

(עד סעיף ד – מהתוועדות שבת פרשת במדבר, מברכים החודש סיוון היתש"ד. יתורת-מנחם – התוועדות תשי"ד חלק שני (יא) עמ' 279-277 – בלתי מוגה; מסעיף ד ואילך – מהתוועדות שבת פרשת בהר בחוקותי, מברכים החודש סיוון, היתש"ג. יתורת-מנחם – התוועדות תשי"ג חלק שני (ח) עמ' 176-172 – בלתי מוגה)

אמנם, גם לפני זה צריך להיות העניין ד"ועשו לי מקדש"²³ על-ידי כל אחד ואחד מישראל, ובמילא צריך להיות גם עכשיו אופן הביורור דתורה, כפי שמצינו אצל יחיד סגולה שעבודתם היתה באופן הביורור דתורה, כמו רבי עקיבא ורבי אלעזר בן ר' שמעון, שמלאכתם היתה נעשית על-ידי אחרים – שזוהו המעמד ומצב דלעתיד-לבוא, כמו שכתוב²⁴ "ועמדו זרים ורעו צאנכם" – שלא הוצרכו להתעסק בהרברים הגשמיים, אלא על-ידי הפסק בתורה נעשה הדבר בדרך ממילא, כפי שמצינו בהעובדא דר' עקיבא והמטרוניתא²⁵, והעובדא דר' אלעזר בן ר' שמעון עם יורדי הספינה²⁶. והיינו שעבודתם הייתה באופן ד"עושיין רצונו של מקום"²⁷ שהמשיכו את בחינת הרצון שלמעלה מהשתלשלות (כמבואר בהמאמר²⁸), והמשכה זו היתה בבחינת מקום, היינו, בסדר השתלשלות. ומעין זה – צריך להיות גם אצל כל אחד ואחד מישראל.

26 ראה ב"מ פר.ב.

27 ברכות שם.

28 פ"ה (תו"מ ח"ח עמ' 165).

23 תרומה כה,ה.

24 ישעיהו סא,ה. וראה ברכות לה,ב.

25 ראה נדרים נ"א ובפרש"י ור"נ.

אין "הסכמה" להישאר בגלות

צועק יהודי: "אלוקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א-ל!"

הוא יודע אמנם שיש עילוי בעבודה בזמן הגלות – העבודה דאתכפאי, שעל-ידי זה באים לעילוי דאתהפכא... אבל אף-על-פי-כן, לאחרי כל העילויים כו' – אינו מוכן להישאר בגלות אפילו עוד רגע אחד בלבד... ולכן מבקש כל יהודי בכל תפילה ותפילה: "ותחינה עינינו בשוכך לציון ברחמים" – ג' פעמים ביום, וביום השבת – ד' פעמים!

והגע עצמך: בתפילת שחרית דיום השבת מבקש יהודי: "ותחינה... ברחמים" – בקשה הנאמרת ב"תפילת העמידה", לאחרי ההקדמה ד"א-דני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך"... ש"גיד" הוא מלשון המשכה... כעונה אחר הקורא, ולאחרי שביקש זאת בתפלת לחש, ב"קלא פנימאה דלא אשתמע" – חזור הש"ץ ומבקש זאת עוד הפעם, ולא עוד, אלא שמבקש זאת בקול רם, שכן, בהיותו "שליח-ציבור" [צבור] – ראשי-תיבות צדיקים, בינונים ורשעים, ובהדגשה – שישנו וא"ו המחבר את אלו שהם במצב דהיפך הצדיקים עם הצדיקים, חיבור שנעשה אמנם באמצעות "בינונים", אבל סוף-כל-סוף מתחברים הם עם הצדיקים, עד שנעשים כולם למציאות של "צבור", מציאות אחת], אשר "הן אל-כביר לא ימאס" – יש לו "בריטיקייט" לבקש זאת בקול רם!

ואף-על-פי-כן, כעבור משך זמן – לאחרי קריאת-התורה, ואמירת "אשרי יושבי ביתך", דקאי בפשטות על הישיבה בביתו של הקב"ה, בית-המקדש, בזמן הגאולה – הנה כראותו שמשיח עדיין לא בא... חזור ומבקש עוד הפעם: "ותחינה עינינו בשוכך לציון ברחמים"!!...

ובכן, אין כאן "הסכמה", חסוּלוּם, מצידו של יהודי על ההישארות בגלות ("במדבר"), ההיפך הוא הנכון – ישנה בקשה ודרישה לצאת מהגלות תיכף ומיד;

(משיחת ש"פ במדבר תשמ"ה; יהתועדויותי היתשמ"ה, כרך ד, עמ' 2138)

משיח-צדקנו בא תיכף ומיד לבית-הכנסת ובית-המדרש זה

כדאי ונכון שינצלו את השעות דיום השבת-קודש זה כדי להקהיל קהילות בבתי-כנסיות ובתי-מדרשות ללמוד תורה, ומה טוב – באופן דעשרה ("העשירי יהיה קודש") שיושבין ועוסקין בתורה... ויהי-רצון שמההליכה להקהיל קהילות בבתי-כנסיות ובתי-מדרשות באופן ד"הווי רץ למצווה" – נלך ונרוץ לקבל פני משיח-צדקנו תיכף ומיד.

ותירדה מוז – שאין צורך אפילו לרוץ בדרך קצרה, כיוון שמשיח-צדקנו בא תיכף ומיד לבית-הכנסת ובית-המדרש זה, בית תורה תפילה ומעשים טובים של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (שהרי "קדושה לא זזה ממקומה") אלופו של הדרו, אשר על-ידו נעשה ההמשכה והגילוי דאלופו של עולם ב"גולה", שעל-ידי זה נעשה מ"גולה" "גאולה"...

ובפשטות – שכל בני-ישראל, "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו", ו"הקיצו ורננו שוכני עפר", ומרדכי ואסתר עמהם, וגרשון קהת ומררי עמהם, ולוי ויעקב (שנקרא גם ישראל, שכולל כל בני-ישראל) עמהם, ושכינה עמהם, יוצאים מהגלות ובאים לארצנו הקדושה, לירושלים עיר-הקודש, להרה-הקודש ולבית-המקדש ולקודש הקדשים, ותכף ומיד ממש.

(משיחת שבת-קודש פרשת במדבר ה'תש"נ – בלתי מוגה)

הכלליות בלבד, וכל שאר הנשמות הפרטיות מסתעפות מהן.

(ספר-המאמרים תרע"ח, עמ' שיב)

ואלה תולדות אהרון ומשה (ג,א)

שכל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו (רש"י)

מה בין לימוד התורה להולדה?

העונש על ביטול תורה הוא "היכרת תכרת" (סנהדרין צט). ומכיוון שקיומו של כל נברא מתחדש בכל רגע, נמצא שהמלמד את בן חברו תורה – ובכך למעשה מגן עליו מ'כרת' – גורם לחידוש קיומו. לכן נחשב הדבר "כאילו ילדו", שכן הרב מקשר את התלמיד למקור חיותו וגורם למעין "הולדה" – חידוש קיומו באותו רגע.

(לקוטי שיחות, כרך כג, עמ' 16)

את משמרת בני-ישראל (ח,ג)

שכולן היו זקוקין לצורכי המקדש, אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם (רש"י)

ידוע הכלל (קידושין כג) שדבר שאדם אינו יכול לעשותו בעצמו, אין בכוחו גם למנות שליה שיעשה את הדבר במקומו. מוכן אפוא, שכל יהודי ראוי לעבוד את עבודת הלויים, שהרי הלויים עשו עבודה זו בתור שלוחי הציבור.

מכאן רמז וסמך לדברי הרמב"ם הידועים (סוף הלכות שמיטה ויובל), שלא שבט לוי בלבד, אלא כל מי שנרבה רוחו אותו לעמוד לפני ה' ולשרתו, "הרי זה נתקדש קודש קודשים".

(לקוטי שיחות כרך יג עמ' 15)

גרשון וקהת ומררי (יז,ג)

"קהת" רומז לאסיפת ניצוצות הקדושה הטמונים בגשמיות העולם, והעלאתם למקורם (קהת מלשון אסיפה, כמו "ולו יקהת עמים").

עבודה זו נרמזת בשמו של קהת דווקא, שכן בני קהת היו מופקדים על המזבחות, שעליהם מקריבים קרבנות, ועיקר בירורם של ניצוצות הקדושה נעשה על-ידי עבודת הקרבנות.

(לקוטי-תורה במדבר עמ' כב)

והורידו את פרוכת המסך וכיסו בה את ארון העדות. ונתנו עליו כיסוי עור תחש ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה (ד,ה-ו)

שלושת כיסויי הארון רומזים לשלושה דברים המסתירים את אור הנשמה: הגוף, הנפש הבהמית, ואומות-העולם: פרוכת המסך, שהיא חלק בקודש-הקדושים, רומזת לגוף, שכן גם הגוף היהודי קדוש הוא. בגד כליל תכלת, שהיה מתאים למידת הארון, רומז לנפש-הבהמית וליצר-הרע, שהם "מקבילים" ו"מתאימים" לנפש-האלוקית ויצר-הטוב. כיסוי עור תחש, שלא היה חופף למידת הארון (ואפשר לכסות בו גם כלים אחרים), רומז לאומות-העולם, שאין להן "התאמה" (ישירה) לבין ישראל.

הווי אומר: כשם שכיסוי הארון אישר את העברתו למקום חדש, כן על-ידי התגברות על כיסויה של הנפש האלוקית היא מתעלה והולכת מחיל אל חיל.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמ' 17)

פרשת במדבר

שאו את ראש כל עדת בני-ישראל למשפחותם (א,ב)
 דע מניין כל שבט ושבט (רש"י)

המפרשים פירשו, שכדי לדעת את מספר הנפשות שבכל שבט, היו מונים תחילה את כל המשפחות שבאותו שבט, ואחר-כך היו מסכמים את מספר הנפשות שבכל משפחה לסכום הכללי. ללמדך, שעם ישראל מבוסס על המשפחה – מצבו של העם תלוי בהנהגת כל משפחה ומשפחה. (לקוטי שיחות, כרך ח, עמ' 210)

שאו את ראש כל עדת בני-ישראל... לגולגלותם (א,ב)

גולגולת – רומזת לבחינה על-שכלית, כמו הגולגלת שמקיפה את המוח ולמעלה ממנו. "שאו... לגולגלותם" – העלו והביאו את ישראל לאהבה על-שכלית, "אהבה רבה".

(לקוטי שיחות, במדבר, עמ' ה)

בני נפתלי (א,א)

מדוע ככל השבטים נאמר "לכני", לבד משבט נפתלי שבו נאמר "בני"?

בעת הספירה עברו משה ואהרן בכל המחנה וכתבו כל שם בפנקס – "פלוגי בן פלוגי משבט פלוגי". כך כתבו את שמותיהם של כל שישים ריבוא בני ישראל. אחר-כך כתבו מספר כל שבט בספר בפני עצמו, ולצורך זה עברו על הפנקס הראשון ואמרו: "פלוגי בן פלוגי – לשבט פלוגי". כתבו את שמו בספר השני, עד שסיימו את כל השבט. כך נהגו בכל השבטים. אך כשהגיעו לשבט האחרון, שבט נפתלי, לא היה צורך לרשום את שמות אנשי השבט בספר אחר, שכן לא נשאר אלא שבט אחד בלבד, אלא ספרו אותו במקומו ואמרו: "בני נפתלי, אלו שנשארו, מספרם כך וכך".

(לקוטי שיחות, להאריז"ל על הפסוק)

ויהיו כל פקודי בני ישראל (א,מה)

הבא לפני אבי כל הנביאים ואחיו קדוש ה', והוא נודע אליהם בשמו, יהיה לו בדבר הזה זכות וחיים... כי ישימו עליהם עינם לטובה, יבקשו עליהם רחמים... והשקלים כופר על נפשתיכם (רמב"ן)

לפנינו רמז וסמך למנהג החסידי של נתינת ממון לרבי בתור "פדיון נפש".

(לקוטי שיחות, כרך יג, עמ' 133)

ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמישים (א,מו)

לאיזה צורך נחוץ לנו לדעת את מספר בני-ישראל באותו זמן, כאשר במשך הזמן גדל ונתרבה מספרם?

אלא מספרן של נשמות ישראל למעלה הוא שש מאות אלף – ומספר זה אינו משתנה לעולם. ומה שניתוסף בדורות הבאים על שש מאות אלף – הוא משום שמספר זה הוא של הנשמות

ילדים ותינוקות בעשרת-הדברות

"כשם שעשרת-הדיברות בפעם הראשונה הייתה בנוכחות כל עם ישראל, אנשים נשים וטף, גם קטני-קטנים – כדאי להשתדל אשר בעת קריאת עשרת-הדיברות בכל שנה ושנה, יהיו כל בני-ישראל, גם הקטני-קטנים, בבית-הכנסת" ס סיפורה של קריאת קודש, שהחלה בשנת תש"מ ומאז מתפשטת והולכת בקהילות ישראל

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

בראשית חודש ניסן תש"מ הכריז הרבי על מבצע "השיב לב אבות על (ידי) בנים". ההתחלה הייתה בעידוד של הילדים לעזור בכתיבה בהכנות לחג-הפסח. אחר-כך המשיך הרבי וקבע פרטים נוספים בפעילות הילדים.

בתחילת חודש אייר ביקש הרבי לארגן תהלוכות ל"ג בעומר בכל מקום ומקום. גם לאחר ל"ג בעומר ביקש הרבי להמשיך ולקיים כינוסי ילדים וכו'. עניין זה – "השיב לב אבות על בנים" – הוזכר כמעט בכל התוועדות, כאשר הרבי מקשר לכך עניינים שונים.

ביום חמישי, כ"ט באייר (ערב ראש-חודש סיוון) תש"מ, התקיימה 'תענית שעות' שהוכרזה מטעם 'אגודת הרבנים דארצות-הברית וקנדה'. בשבת שלפני התענית חיוק הרבי את קריאת הרבנים ועורר להצטרף לתענית.

תפילת מנחה התקיימה אפוא בשעה לא-שיגרתית – אחת ושלושים בבית-הכנסת הגדול ב-770. בסיום התפילה השמיע הרבי שיחה שארכה כארבעים דקות ובין השאר דיבר גם ברוסית.

אולם ללא ספק ההפתעה בשיחה הייתה ההוראה הבאה שנוסחה בצורה מתומצתת

ב'ראשי פרקים' שבתחילת ספר 'היום יום' (מהדורת תשמ"ב, עמ' 22) במילים הבאות: מעורר שילדי/ילדות ישראל, אפילו יטף ממש, יבואו לבית-הכנסת בחג-השבועות לשמוע עשרת-הדברות.

כמו בהר-סיני

להלן תוכן הדברים (על-פי השיחה שהוגהה לאחר-מכן ונדפסה בלקוטי-שיחות, כרך כג, עמ' 250-251):

שכל הילדים והילדות מבן חודש ומעלה – ואפילו רכים יותר – יתלוו להוריהם לשמיעת קריאת-התורה בכלל, ובפרט בשעת קריאת עשרת-הדברות בחג-השבועות, במקום קדוש, בציבור ובמעמד כמה עשיריות מישראל, בהקדמת ברכה לפני הקריאה ואחריה – הרי זה בדיוק כמעמד נתינת התורה בהר-סיני.

כשהרבי דיבר על-כך ברוסית ציין שהמשטרה תערוב לכך שאף אחד לא יפריע לאלה שילכו לבית-הכנסת – הן בלכתם והן בחזרתם.

ושוב חזר הרבי ועורר על-כך (ליקוטי-שיחות שם עמ' 256-257) בשבת-קודש ב' בסיוון תש"מ, והדגיש שבדבר זה תלויים מתן-התורה וקבלת התורה של כל עם-ישראל.

דרישת השעה

ביום שישי ר"ח סיוון כתב הרבי פתק – מענה להודעה שקיבל על הפעילות באירגון המבצע:

הצלחה רבה ומופלגה וכו' מתאים לדרישת השעה וליומין זכאין אלה.

לגבי חומר ההסברה (בעברית) שבו נכתב שייבאו כל ילד מבן חודש ומעלה, העיר הרבי:

מדוע לא הוסיפו – אם הבריאות מרשה לו.

הילדים - מחותנים ראשיים

דבריו לפני התלמידים והתלמידות שהתכנסו בבית-המדרשו ביום ראשון, ג' בסיוון (שיחות-קודש תש"מ – כרך ג, עמ' 174 ואילך), חזר הרבי והדגיש את תפקידם של ילדי ישראל כ"ערבים" והציע שהם, הילדים, יישאו להוריהם ולזקניהם ויאמרו להם:

מכיוון שתורת-אמת אומרת שבזכותנו ניתנה תורה, הרי שהננו המחותנים הראשיים ויורחי-הכבוד לקבלת חג השבועות – ולכן אנו מוסיפים אתכם לחג (שהוא שייך אמנם לכל היהודים, אבל במיוחד שלנו. מוסיפים אתם אפוא לבוא ולהאזין כולם כאחד) לעשרת-הדברות, שבהם החל מעמד מתן-תורה.

הרבי הוסיף וציין, שהילדים יבטיחו למבוגרים שאל להם לחשוש מכך שהם, הילדים, יפריעו להקשיב ולהתרכז בשמיעת קריאת התורה. זאת, מכיוון שהילדים מודעים לכך שהתורה ניתנה בזכות היותם 'ערבים' – והנהגתם בבית-הכנסת תהיה בצורה מכובדת. הם "אזינו לכל מילה, באימה וביראה ברתת ובויע, ביראת-שמים אמיתית כרצון ה' בתורה. וההקשבה (לעשרת-הדיברות) תהיה באופן שתיחקק בלב, וממנו גם בראש, עד אשר אצל כל אחד (הן מהמבוגרים הן מהילדים) יהפכו עשרת-הדיברות – כללות כל התורה – חלק מחיי היום-יום שלו, עד שכל השנה תהיה שנת תורה ומצוות".

תינוקות בני יומם

בשנים שלאחר מכן הזכיר הרבי בהתוועדויות שלפני החג, או בשיחות שאמר בכינוסים לילדים, שיש להביא לבית-הכנסת אפילו תינוקות בני יומם.

בשנת תשמ"ג חזר הרבי על הוראתו לחג-השבועות, והן הוגהו לאחרי-מכן על-ידו (כשנה שלאחרי-מכן – ראה גם התקשרות גיליון קנא) ובין ההוראות (שנרפסו גם בליקוטי-שיחות, כרך כה, עמ' 315):

ב) כמדובר כמה פעמים – על-פי מאמר רו"ל (פסיקתא דרב כהנא פרשת בחדש השלישי (הובא ברוקח סרצ'י)) "אמר הקב"ה לישראל בניי היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני ה' סיני ומקבלים את התורה" – כשם שאמרת עשרת-הדיברות בפעם הראשונה היתה בנכותות כל עם ישראל, אנשים נשים וטף, גם הקטני-קטנים – כדאי להשתדל אשר בעת קריאת הפרשה הזאת בזמן מתן-תורה בכל שנה ושנה, כל בני-ישראל, גם הקטני קטנים (ות), יהיו בבית-הכנסת (לכל הפחות) בעת קריאת עשרת-הדברות. ולהעיר אשר מתן-תורה הוא על-ידי אשר "בנינו עורבים אותנו".

ואמנם תקנה זו התפשטה ומוסיפה להתפשט במרוצת השנים בהרבה מקהילות ישראל.

אפילו עוברין

לגבי השתתפותם של "הקטנים וקטני-קטנים כו" – ציין הרבי בהתוועדות שבת-קודש פרשת במדבר תשמ"ו ('התוועדויות תשמ"ו' כרך ג' עמ' 411) בהערה 61:

להעיר שבקריעת ים-סוף (גמר ושלמות היציאה ד'צבאות ה' "ממצרים) – "אפילו עוברין שבמעו אמו אמרו שירה" (ברכות נא, סוטה ל, סוף ע"ב. ושם-נסמן).

ובשנת תש"נ (ספר-השיחות תש"נ, כרך ב, עמ' 476) ציין:

אפילו קטני קטנים – דמוליהו חזי – מגילה גא, סנהדרין צד, רע"א.

שלושת אלפים ושלוש-מאות שנים

בשבת-קודש פרשת בהר-בחוקותי תשמ"ח (ספר-השיחות תשמ"ח, כרך ב, עמ' 463) ציין הרבי:

ובהדגשה יתירה בשנה זו – ג' אלפים וגי מאות למתן-תורה, וגם שנת הקהל, "הקהל את העם האנשים הנשים והטף", "כיום שניתנה בו בסיני" (רמב"ם הלכות חגיגה פרק ג' הלכה ו').

בהזדמנות אחרת (שבת-קודש פרשת במדבר תשמ"ה, 'התוועדויות' תשמ"ה, כרך ד, עמ' 2169) ציטט הרבי מדברי המדרש "בניי היו קורין" והוסיף: "ושומע כעונה"!

"כולכם" אבל בנפרד

לגבי אופן שמיעת עשרת-הדברות – הדגיש הרבי (ליקוטי-שיחות, כרך כ"ג, עמ' 250 הערה 56):

אף שכמובן בפשטות – אלה בעזרת אנשים ואלו בעזרת נשים וכמקרא מלא שדיבר הכתוב: אתם ניצבים היום כולכם (לאחדים כאחד)... ראשיכם... כל איש ישראל טפכם נשיכם... שואב מימך (יש פרשת ניצבים) שבוודאי לא היו בעירובניה. וראה פרש"י דברים א, כב.

קל וחומר מרבי יהושע בן חנניא

בשבת-קודש פרשת במדבר תשמ"מ (ליקוטי-שיחות, כרך כג, עמ' 257-258) התייחס הרבי לטענה שנשמעה לגבי התועלת שבהבאת קטני-קטנים לבית-הכנסת – כאשר הילדים כלל אינם בני הבנה.

הרבי השיב על כך ב"מעשה רב" המסופר בחז"ל (ירושלמי, יבמות פרק א, הלכה ו) על ר' יהושע בן חנניא, שעוד בהיותו בעריסה היתה

אמו מביאתו לבית-המדרש כדי שישמע את הנלמד, "בשביל שיתדבקו אוזניו בדברי תורה", ועליו אמרו "אשרי יולדתו".

הרבי הסביר שאם הדברים נאמרו לגבי לימוד בבית-המדרש (ששם הבנה והשגה היא עיקר ותנאי), על-אחת-כמה-וכמה בנוגע לקריאת התורה (שבכתב) שבה ישנו העניין לתלמוד תורה גם כשאנו מבין את הנלמד.

עוד ציין הרבי (הדברים הובאו שם בהערה 70) שלאור המבואר ברז"ל שתורה שלמד ילד בבטן אמו נותנת לו כוח ועוז גם אחר-כך (למרות שבא מלאך וסוטר על פיו ומשכחו):

ויש לומר, שבנידון-דין הוא במכל-שכן – שהרי (א) דביקת אוזניו בדברי תורה היא לאחריו שנולד, (ב) אין כאן ענין דסוטר ומשכחו.

הילדים רק יוסיפו

כבר בפעם הראשונה שהרבי הציע הצעת-קודש זו ציין (ליקוטי-שיחות, כרך כג, עמ' 251):

ובוודאי לא יבלבלו את קריאת התורה, ואדרבה – הם עוד יחזקו את יראת ה' ויראת התורה.

ובשבת-קודש פרשת במדבר תשמ"ה ('התוועדויות' תשמ"ה, כרך ד, עמ' 2169) אמר הרבי:

וכאשר יבואו ה"גבאים" בטענה שהילדים "מרעישים" ומפריעים חסד-שלוש לשמיעת עשרת-הדברות – יסבירו להם הוראת חז"ל "אמור ואמרת – להזהיר גדולים על הקטנים". כידוע הפירוש (ליקוטי-שיחות, כרך ז, עמ' 151 ואילך) שעל-ידי זה שהגדולים מזהירים את הקטנים (זהירות כפשוטה), אי נעשה עניין של **זוהר ואור** אצל הגדולים באופן ד"מאיר עיני שניהם ה"י".